

hude nasledke, ki bi jih mertve trupla napravile, prehiteti, in jih prav urno odpraviti, da se iz teh izvirkov morivnih puhov poguba in kuga čez druge okrajne naravne države ne širi.

Govorimo tedaj z večjo častjo in hvalo od teh živalic, kjer jim je Stvarnik sam nar gotoviši pripomočke dal za njih ohranbo. Večidel merčesov ume za svojo zalego vselej tisto rastlino, tisti kraj, tisto blato, tisti gnoj, tisto korenino, tisto živalno kožo, tisti kos črev, tako mast poiskati, ki je njih mlajšim v živež določena; gosence vedó tudi same po sebi, ko iz jajc izlezejo, severno stran in toplejšo plat debel, drevés in zelišč razločiti, in stanujejo raje na južni strani, da ostrosti vremena tako ne čutijo. Ne poginejo precej, ko jim nekoliko časa hrane manjka, in narpožrešniši živali so v stanu več časa brez jedi biti. Stvarnikova modrost je njih požiralo, njih soke, njih prebavljanje tako napravila, ker gosence mokrega perja ne jedó. Sonce, ki ga gledé poljskih pridelkov precej po dežji radi nimamo, je za-nje silno važno. Večidel merčesov uterdi svoje jajca s tako vlečljivim klejem na perje, da jih ne sonce, ne voda, ne mraz, ne led odtergati ne more. Reaumur v Parizu je narisal dva majhna mehurčika poleg ritnika v telesicu drevesne stenice, ki tak klej v sebi imata. Nekteri ponočni metulji si tergajo sami dlake iz života in pokrivajo svoje jajca z njimi; nekteri jih zagernejo z listjem, nekteri pa z zemljo; pilavke (Sägefiegen) zvertajo veje in denejo svojo zalego va-nje. Skozi mehko mrenasto lupino doteka znabiti še nekoliko soka iz ranjene rastline v mešičke (jajca) in jih napné. Pajki snedó eden družega; ona je bolj pripravljena njega griziti kakor ljubiti; svoje jajca pa nosi pajkinja v svilnatem mešičku zad na životu, in se za svoje mlade, ko je treba, bojuje. Neko pleme gosencomorivcov (Sphex fabulosus) si napravi toliko lukinj, kolikor jajc izleči misli. Luknja je za jajce prevelika; ravno tolika je, da gosenca lahko v nji leží, merčes ujame gosenco in jo vgrizne v zativnik, življenja pa ji vendar popolnoma ne vzame, jo zleče v luknjo in zleže jajca na-njo. Mlada gosencička se izleže in se redí s sokom gosence, ktera malo po malem gnjiti začne. Zalega bčel in mravljinov se ne more sama rediti, dokler perut nima, zato ji brezspolnice napravijo šesterovoglate piskrice in ji nosijo jedí va-nje; ko se pa spremeniti ima, zazidajo piskrice z bratovsko skerbjo, dokler ji gosencička koža ne odpade. Nekteri merčesi obesijo svoje jajca z dolgimi svilnatimi nitmi na veje in mladike drevés; mravljinci nosijo svoje mešičke na sonce, in jih zvečer nazaj spravijo; raki nosijo jajca pod repmi, dokler niso godne. Kaj je to družega ko mali dokaz velikih pripomočkov, ki jih rabi narava, da te živalice ohrani? — Vse to in tisuč drugih prikazkov je do dobrega znano sedanjim naravoslovcem, od katerih nekdanji nič vedili niso, ker niso porajtali višjega namena zaničevanih žival, in se je ljudem nespodobno zdélo pečati se s gnjusnim merčesom!

Starozgodovinske čertice

O ženskem imenu CAVRV.

Spisal Davorin Terstenjak.

Pred 200 leti so izkopali v Meiselbergu na Koroškem groben kamen, kateri pozneje prenešen v grad Mörderndorf ima sledeči napis:

Julio Aprili Tribuno cohortis I. Asturum stip. XXII. CAVRV BLENDONIS filia, conjux viva fecit et sibi ¹⁾.

Tako so brali ta napis učeni epigrafi Muratori ²⁾, Prunner ³⁾ in Ambrož Eichhorn ⁴⁾. Mesto Asturis, po katerem je četa (kohorta) ime dobila, je stalo, kakor iz

¹⁾ Glej Ankershofen „Handbuch der Gesch. Kärnthens“ IV. Heft str. 518 nota d.

²⁾ Muratori str. 2032, Nr. 7.

³⁾ Prunner „Descript. urb. Sal.“ str. 26.

⁴⁾ Eichhorn „Beiträge I. 46.

Pis.

Eugippa ¹⁾ vidimo, gor od dnešnjega Klosterneuburga. Ta četa je na Koroškem v posadki bila, kakor omenjeni napis pričuje. Tribun je bil Rimljan oženjen s slovensko Norčanko Blendovo hčerjo, kateri je ime bilo Kauru.

Žensko ime Kauru se iz slovenskega jezika lepo dá razložiti. Kauru stoji za Kaurva ali pa za Kaurev, in iz teh čistoslovenskih oblik je postala oblika Kauru, kakor iz cerkva, cerkev, molitva, molitev—oblike: cerku, molitu. Da je ta oblika med Slovenci navadna, ne pričujejo samo stare bukve slovenske, temuč tudi jezik Gorencev in Korošcev. Oblika Kauru nahaja v Sanskritu enakolično v besedi guru iz garv, latinski gravis, primeri še gerško *παῦρος*, *a*, in lat. parvus, a. Kaurva, Kaurev, Kauru pomenjuje to, kar Kura po omežčanem glasniku *k* v *c* ali *č* cura, čura, das Mädchen, gerški *χορῆ* ²⁾, sansk. džara. Dvoglasnik au spričuje maura, za mura, črna krava, gerški *μαῦρος*, čern, *μόρον* = murva, die schwarze Maulbeere itd., dalje kaura za kura, die Henne.

Iz kura je tudi kurva, meretrix, in ne bode se nam smešno zdélo takošne nesnažne imena pri starih Slovencih najti, ako pomislimo, da tudi pri visoko izobraženih Gerkih se najde Cassandra, die Männergeile, od *κάσσα*, meretrix, *κασσώρειον*, *κάσσωρα* itd.; sanskritski *ka'k'h'ura*, wollüstig sein ³⁾, slovenska še med Pesničarji in Ščavničarji znana beseda Cakurda, Cahurda, meretrix ⁴⁾. Ime Kakurda, Cakurda se nahaja med napisi graških kamenov: Velleco CACVRDAE et DEVSA Ituli ⁵⁾ filia conjux et Angulato filio ann. X. ⁶⁾.

Razun imena Caurda še ste v tem napisu slovenski imeni Velek brez dvombe po Velesu, božanstvu črede in pastirjev, dalje Devsa = Virago. Zavoljo oblike primeri: Jarsa, Mursa, Samsa, Hnevsa. Čudno je, da ime Devsa ravno tudi med graškimi kameni nahajamo polatinčeno v Birrago ⁷⁾, krivo pisano za Virago in sicer Bellatulo Birragonis filio ⁸⁾.

Bellatulus je čisto slovensko ime v latinski obleki, in sicer Belat (primeri Legat, Karat, Posat). Iz Belat je postal Belatus in iz Belatus pomanjšani Belatulus = Belatič. Tudi ime očeta Kaurvenega Blendo je slovensko, kar pomeni bledi, der Blasse. V obliki Blendo nahajamo rhenizem, kateri so, kakor slovstveni frižinski spominki pričujejo, pri starih Slovencih zelo bili navadni.

Ime na o se je še ohranilo v osebnih imenih: Murko, Černko, Belko, Perko, Zorko, Borko itd. Ta rhenizem se najde še v drugem slovenskem imenu koroškega kamena:

¹⁾ Vita s. Severini Sect I. „Tunc itaque sanctissimus Dei famulus de partibus orientis adveniens in vicinis ripensis et Pannoniorum partibus, quod Asturis dicitur, oppido morabatur.“ —

²⁾ Gerške besede *χορῆς*, *χορῆ*, *χορῆ* jezikoslovci različno izpeljavajo. Bopp (Glossar str. 77.) iz sansk. kumâra. Georg Curtius (Philologus III. 741.) iz sansk. çuras (shuras), heros, Benfey (Griech. Wurzellex. II. 176.) iz korenike çri (shri) in misli, da *χορῆς*, *χορῆς* pomeni der sich den Bart abscheerende. Pa kako bode spričal *χορῆς*, *χορῆς*, das Mädchen, ker se deklina ne brijejo?! Sicer sansk. glasnik dž v gerščini odgovarja glasniku *g*, tedaj ni mogoče *χορῆς* iz džara izpeljevati, ali vendar preje kakor iz çri in kumâra.

³⁾ Glej Benfey „Griechisches Wurzellexikon“ II. 151.

⁴⁾ Razun besede cakurda še poznajo Ščavničarji besedo makur, membrum virile. V škipetarščini se nahaja massur (*μασσουρ*), ravno v tem pomenu.

⁵⁾ Imeni Itulus, Ituna se pogosto nahajate na noriških kamenih; utegnile bi biti prestave imen slov. Hodko, Hodka, primeri Hodka v boji českih devojk.

⁶⁾ Muhar „Gesch. der Steierm.“ I. B. str. 384.

⁷⁾ B za V se nahaja pogosto v rimskih napisih zapisano: albeus za alveus, bale za vale, berba za verba, berecundae za verecundae, bixit za vixit, fabor za favor, cibes za cives itd., glej „Handbuch der röm. Epigraphik“ von Karl Zell I. Theil 1616. 804. 1763. 624. 712 itd.

⁸⁾ Muhar „Gesch. der Steierm.“ I. B. str. 383.

Pis.

Sextus A. C. Severi. L. et Secundinae conj. v. f. sibi et Quarto fratri et CRINVONI servo ann. XX. 1).

Rob Krinvon je bil, kakor ime pričuje, Slovenec in ime pomeni: obliquus, curvus, brez dvombe po postavi in rasti pridjano. Glasilo pa se je ime ali Krinvo, ali pa Krinvon; zastran oblike primeri: Mažgon, Rogon, Balon itd. 2). (Konec sledi.)

Kratkočasno berilo.

Národna pripoved od kovača. (Konec.)

V prvi grad gré. Velika kača, kakoršne še poprej nikdar vidil ni, je pred vrati čula. Z železnim kolom jo udari, da mertva obleži; kovač potem v grad stopi. Lepa deklica k njemu prihití, ga otetnika pozdravlja, in mu pové, da je bila ukleta. Obeh veselje je bilo neznano veliko. Urno jo k luknji pelje, kjer je noter prišel, jo na verv priveže, in pozvoní. Oteta deklica mu zdaj pové, da ste v onih dveh gradovih še dvé uklete. V hvaležni spomin mu perstan iz samih demantov podari. Že jo smrekar in mlinar kviško potegneta. Obema je tako dopadla, da bi jo vsaki rad imel.

Kovač zdaj v zlati grad gré, si perstan na roko dene in serčno naprej korači. Že misli v grad stopiti, kar mu iz gostega germa neznano gerda pošast nasproti pride, ki ga požreti hoče. Kervav boj se uname in kovač komaj pošast premaga. Kakor v prvem gradu mu tudi iz tega deklica naproti pride, toda veliko lepša, kakor prva. Tudi to na zemljo pošlje. Zlat meč mu v dar dá, zagotavlja ga, da ga bode potreboval. Smrekar in mlinar, viditi lepšo deklico od prve, se začneta ravsati, čigava da bo. Eden drugemu prvo silita.

Kovač v tretji grad gré, z mečem opasan in s kolom v roci. Strašan pozoj s tremi glavami pred silno velikimi vrati na straži stoji. Hitro ga kovač s kolom buti. Mislil je, da bode zver končal, al nič ni opravil. Ljuta in razserdena se zažene va-nj, požreti ga hoče. Dolgo se hrabro bojuje, vendar konečno zver omaga, ki ji je kovač odsekal vse tri glave z mečem, ki ga mu je oteta deklica podala. Kakor se ob silnem potresu zemlja stresa, ravno tako se je zdaj vse streslo, ko se pozoj s smertno rano na tla zgrudi.

Potem v grad gré, in novo deklico zagleda, ktera je še veliko lepša, kakor ste poprejšne dvé bile. Kakor danica med zvezdami bila je njena lepota med drugimi deklicami. Ko se eden družega ne moreta nagledati, in ko se nekoliko zavesta, kaj da se je zgodilo, mu deklica priseže, da nikdar ga ne bo pozabila. Pelje jo zdaj tje, kjer je bil noter prišel, in jo, kakor prve dvé, po vervi na zemljo pošlje. Ko pa smrekar in mlinar to zagledata, sta se jela do dobrega za-njo mahati.

Zdaj še kovač sam pozvoní, toda nočeta ga kviško potegniti, ker sta dobro vedila, čigava bi potem nar lepša deklica bila, za katero se zdaj pretepata.

Razserden ne vé, kam bi se djal, gré v vse tri gradove, si srebra, zlata in demantov nabere, kar koli je nesti mogel. Ko v zadnjega pride, zapazi škrata v kotičku čepeti, ki se kot šiba trese, ko butca zagleda, kateri mu jih še tudi nekoliko na pleča naloži. Po tem mu velí, da naj mu vrata pokaže, kjer bi se spod zemlje priti zamoglo. Škrat izvleče velik ključ, ga mu dá in pové pot, po kateri naj gré, da bo srečno na zemljo prišel. „Kaj! — se zagrozi nad škratom — kaj jez sam si bom hodil vrata odpirat? urno, škrat, če ne, ti bodem s kolom pomagal!“ Rad ali nerad, iti je mogel. Škrat zazvoní, vrata se odprejo, pa kako čudo! vidil je, da so vsi trije gradovi se v zemljo pogreznili.

Prestrašen hitro podzemeljske kraje zapusti, iz njih hití, in na zemljo pride. Gradove, ki so se v zemljo po-

greznili, na lepih ravninah zagleda. Ne vé, ali se mu sanja ali je resnica. Ko se gradovom bliža, vidi smrekarja in mlinarja, ki se ravno za tretjega dekleta pretepata. Silno se ustrašita, ko kovača ugledata. Ko bi trenil, serditi boj jenja. Na kolenih ga jokaje odpuščanja prosita. Velikodušno jima odpustí s pogojem, da bode zadnja deklica njegova, prva mlinarjeva, druga smekarjeva.

Vse tri se mu serčno za otetbo zahvalijo, in naj lepša mu prostovoljno roko podá v zakonsko zavezo. Hipoma pa se po tem vés spremeni, — ni bil več divji, neotesani kovač, ampak lep in mlad gospod vés v svili oblečen. Silna moč mu zgine, ker je ni več potreboval. Enaka se je z mlinarjem in s smrekarjem zgodila.

Čez tri dni so vsi veselo svatbo obhajali; vsak en grad so imeli: kovač nar lepšega, mlinar srebernega, smrekar pa zlatega; njih rod je cvetel mnogo stoletij. V—ški.

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Milana pise „Ecco della Borsa“: Pretekli mesec sta vihar pa toča v okolici Brešije veliko škodo napravila. Blizo 30 milijonov škode je naredila bolezen svilnih červov; visoka cena kokonov še polovice škode ne bo povernila; pšenica je kaj dobro dala; tudi reži, koruze in rajža bo precej; v nekterih krajih bo tudi vina.

Iz Reke 14. julija. Iz Banata smo zvedili, da so s pridelkom pšenice in ječmena prav zadovoljni.

Iz Vranje v Istri se nam piše, da se grojzдна bolezen zlo razširja, krompir pa je še zdrav.

Iz Dervanje na Stajarskem. Kakor so „Novice“ že priobčile, sem imel priložnost imenitno Pariško razstavo in po dolgi poti nemške dežele s slavnimi mesti, prelepimi livadami in vabljivimi seli viditi, in namenil sem Vam iz svojega zapazovanja kaj več zapisati *) — zdaj pa mi tužno serce tega ne dopušča. Že srečala me je žalostna novica, da so moj ljubljeni oče za mertudom nevarno zboleli in mili Bog! 9. dan so — še le v 45. letu svoje starosti — lepo v Bogu zaspali. Nenavadno veliko znancov in prijatelov iz mnogih strani je rajnemu poslednji sprehod v boljše življenje v solzah počastilo. Ne gré mi djanja in zaslug rajnega v občini, pri cerkvi in šoli, v kmetijstvu opraviti; le hvaležen spominek jim želim v „Novicah“ postaviti, ktere so tudi oni željno čitali. Naj blagi mož počivajo v miru! — Toča je tudi že v naših krajih škodo delala, vendar je vinogradih povsod obilo grojzdicev viditi, posebno je v Radgonskih in Lutomerskih gorica tako polno, da je vse veselo; tudi slive (češplje) in jabelka dobro obetajo; sicer pa nikjer ni sadja viditi, celó do Pariza ne, kjer sem 8. češinj za 1 krajc. (sou) dobil. Dom. Čolnik.

Iz Bleda 16. julija. —c. Ni mi navada v šolskih zadevah pisariti; le posebno vesele reči me silijo k temu spisu. Imeli smo pred dobrim mescom letos drugi zbor učnikov ljudskih šol v Radoljci. 17 učiteljev in nekaj duhovnih gospodov se je zbralo; pogrešali smo le dveh učiteljev, ki sta brez vsega uzroka izostala; nadjamo se pa nju pri prvem zboru viditi. Prav veliko smo se pogovarjali od petja in od vaje v petji, od sadjoreje itd. Sploh se zbori končajo s kosilom in potem nobeden veliko ne misli na to, kar se je govorilo in sklenilo; večidel vse pri starem kopitu ostane. Tudi nas so gosp. dekan prav dobro pogostili; pa kar se je pri tem zboru sklenilo, ni bilo pozabljeno. Gosp. S. K. namreč, vés pevec, vés vnet za šolo, je prijazno pa očitno dokazal, kako potrebno je učitelju se vedno v petji vaditi, da zamore vsem okoljšinam zadostiti, ter je svetoval, da bi ob četertkih tū ali tam se snidovali in petja se vadili; sam je obljubil jim učnik biti. Veselje me je navdajalo, ko sem že ene četertke v Gradu vidil zbrane pevce in v sredi med njimi znanega gosp. učnika. Že prvič so prav lepo zapeli: „Veni creator Spiritus“, „Benedictus“, „Pred Bogom poklekimo“ itd.; tudi od „Kosca“, „Sanjača“ Hašnikovega, Vodnikov „Spominek“ in enake so peli. Po

1) Eichhorn „Beiträge“ I. 61.

2) Da so imena po barvi telesa, kakšnosti trupla, po delih trupla, po spolu itd. bile pri starih narodih navadne, dokazuje obsirniše dr. Pott v svojih bukvah: „Die Personennamen“ str. 590. 592. 595. 603. 604.

se pa srednji verh zmiraj višji pustí, se ne more listje in sneg ali led naberati, in drevó ne more gnjiti tako.

Pri vodah, potokih, ribnikih, mlakah, v mokrotnih krajih sploh, pri in po travnikih verbe rade rastejo, naj bolje pa se sponašajo na nepremokrem kraji; v golem pesku se pri veliki vročini rade posušijo, in v premokrem počasi rastejo. Na krajih, povodnji podverženih, kjer se kmali voda odteče, se dobro sponašajo. Na takih je vendar bolje, da verbe stojijo, kakor pa celó nič. Kraj brez drevja je žalosten in pust. Povsod drevje raste, samo da se vsakemu pripraven kraj odloči.

Sadno drevje raste le v suhi zemlji, in večidel če bolja je, bolj veselo raste; jagnjed ali topolka v mokroti in slabem pesku, verba na travnikih in mokrotnih krajih. Kdor ima velik travnik, naj si ob grabnu in pri mlakah verb zasadi. Če je pa velik travnik, se utegne primerno razdeliti in po verstí verbe nasaditi, le od poldanske strani naj verbe ne stojijo, da niso na poti, kadar se merva suši. Ko se prvič verbe obsekujejo, se mora deblo za 10 čevljev visoko pustiti, nižje veje po deblu pa naj se oklestijo. Če se nižje veje po deblu zmiraj trebijo, se skorja preraste in nobenih vej več ne poganja, in tako se le visoki verhovi dobijo. Na tako vižo ravno tako lepa trava pod verbami raste, kakor drugod po travniku. Ob košnji se lahko trava na sončni kraj spravi.

V nekterih krajih so derva drage, pa vendar ni ne drevesa ne na travnikih, ne v mokrotnem, ne na pešenem kraji. Naj vsaki stori, kolikor more; kmali se bo veliko povsod storilo, kmali se bo vsaki nad svojim delom veselil. Z.

Konjsko meso — živež človeški.

Poslednji zvezek dunajskega časopisa „Vierteljahresschrift für wissensch. Veterinärkunde“ pod naslovom „das Pferdefleisch als Nahrungsmittel für den Menschen“ popisuje vse od konca do kraja, zakaj in kako so začeli na Dunaji v mesnicah konjsko meso sekati in ga v živež ljudem prodajati. Takole piše:

Čedalje dražje goveje meso, in sicer tako drago, da ubožniše ljudstvo si ni moglo več kosčika mesa kupiti, je sprožilo pametno misel: kaj, ko bi se konjsko meso upeljalo v mesnice? Družtva zoper terpinčenje živali so se lotile te naloge, in njim, posebno pa dr. Wildner Maithsteinskemu na Dunaji, gré hvala, da je c. k. ministerstvo notrajnih opravil že 21. okt. 1850 očitno oklicaló, da konjsko meso je pripravno za živež človeški, in da je razglasilo ostro postavó, kakošni konji se smejo klati, kakošni pa ne: ali če jih ni družega kot kost in koža ali če so smerkovi, červivi, smolikavi, ali če imajo kakoršno koli notranjo ali unanjo bolezen, po kateri se drob spremeni, kri spridi itd., — da živi in zaklani se imajo kakor goveda po zvedenih živinozdravnikih ogledavati itd. V Döblingu blizo Dunaja se je odperla prva mesnica za konjsko meso; cena mu je bila za prednje četerti po 5, za zadnje po 6 kr. funt. Na Dunaji (v predmestjih) so sedaj že 4 konjske mesnice, na kmetih blizo Dunaja pa tudi ena. Dunajski magistrat po zaslišanji dunajske policije daje dovoljenja za napravo konjskih mesnic, ki morajo ločene biti od družih navadnih, da se namesto govedine ne prodaja konjsko meso, ki je po unanji podobi govejemu zlo podobno. Naj gotovši razloček je loj in mast; pri goveji živini je bolj beljkasta, pri konji rumenkasta (pomerančne barve); pri goveji živini je bolj terda, pri konjih bolj mehka. Meso goveje je bolj rudeče, konjskega rudeča barva cika na plavkasto; ko se je goveje meso shladilo v zaklani živini, se ošlata bolj čvrsto kakor konjsko. Od zaklanega konja se dobí okoli 3 cente in pol do 4 cente mesa.

Na Dunaji v mesnicah zaklani in prodani konji so bili ali slepi, hudobni, nadušljivi, nori (Koller), in taki, ki so si noge zlomili ali ki so tako čotasti, da niso bili za vprego.

Nikoli ni povžito meso nobenemu škodovalo. Če je meso prav stare izdelane merhe, se vé da je terdo in kitavo, kakor da bi človek golo kožo jedel; al takošno bi tudi bilo goveje, če bi vola ali kravo vpregali 15 ali še več let. Če je pa konj bil v dobrih rokah, je konjsko meso dobro, mehko, lahko prebavljivo.

Konjsko meso, naj je kuhano, pečeno ali kakor koli napravljeno, se ne loči došti od govejega. Pri kuhanem mesu konjskem je le rumena mast bolj očitna. Juha (župa), če je napravljena tako kakor goveja, se ne loči od goveje celó nič; ravno tako čista in okusna je; le na to ima kuharica gledati, da, kadar konjsko meso kuha, juhi večkrat pene posnema. Tudi posušeno konjsko meso se ne loči od govejega, ravno to veljá od konjskega jezika; posebno dober je; le spodnji del, kjer ga je več let berzda tišala, je tako terd, da se mora odrezati. Možgani, jetra, vranica in serce so tako dobri kakor goveji. Ledíce pa niso dobre zato, ker preveč diše. Tudi pljuča in čeva niso za vžiti, pljuča so tako grobe in terde, da so komaj za zgristi, čev bi pa tudi zlo lačen človek ne spravil doli, — oboje prodajajo za živino. Klobase se dajo iz konjskega mesa prav dobre napraviti.

Iz vsega tega je očitno, da je konjsko meso ravno tako zdravo, in tudi tečno in dobro kakor goveje, ako se namreč le po postavi za mesnico pripušeni konji koljejo. V mesnicah je s konjskim mesom le ta sitnost, da se hitro zlo posuší in tudi začrnelo barvo dobí, če leži na zraku (ljuftu) — tedaj ne more tako dolgo ležati kakor goveje.

Starozgodovinske čertice

O ženskem imenu CAVRV. (Konec.)

Memogredé še eno ime na koroških kamnih omeniti hočem. Na kamnu pri sv. Vidu izkopanem je po berilu Muratoria ¹⁾ pisano: „C. CEPINIVS ex voto posuit“.

Cepin je po koreniki in obliki čistoslovensko ime iz „kopam“, spremenjeno iz „cepam“. Kopati izvorno pomeni: sekati, hacken, hauen, litevski: kapôti, letski: kapat, hacken, hauen, v pruskem jeziku se najde: enkopts, sepultus; pomen kopati = fodere je toraj že prenešen. Obilo imen na noriških kamnih Seccius, Seccia, nam razjasnujete domači Cepinius in Capatius = nemškimi imenom Hacker in Gruber. V napisu, v katerem se ime Capatius nahaja, je še eno slovensko ime. Ves napis se glasi takole: „Titus Julius CONDOLLI filius CAPATIVS. Miles cohortis Montanorum Primae Stip. XXX.“ ²⁾

Tukaj vidimo ime Kondol = Pesek, Pesjak, poljski: kundel, kadel (beri kondel) = pes, gotiški hunds, gerški *zwov*, gornjo-nemški hunt, staronordiški hundr, švedski hynda, pes, estniški hunt = lupus, volk, finiški hurta, volk, litevski kurtas, poljski chart, slov. hert, ert, Windhund; cimriški v višebroji: cown, kornski cên, bretanski ki, gädhelski cû, plural coin, litevski szu, letiški suns, albanski ken, sanskritski shvan, shun (čvan, çun), zendski shpa (çpa), slovenski po prestavi čerk pas, pes, iz shun je slov. šcene, šene, latinski canis, ruski konura ³⁾, Hundestall, gotlandski kusse, welp, volk, slov. kusa, Hündin, kuzla, psica, kužej, psiček, kuna, Marder. Canis in canis lupus se v različnih indoevropskih poznamlovanjih stikata ⁴⁾. Rodbine z imenom Kondol še živijo v celjski okrajni.

Ime žensko Couna se najde na kamnih starega Viruna. Spominik je Senecii Couni postaviti dal TERTI-

¹⁾ Muratori str. 980. Nr. 3.

²⁾ Gruter str. 545 Nr. 10.

³⁾ Da so stari Slovenci tudi izraz kan, kon = pes poznali, pričujejo imena sel in vesi Kaniža na Oggerskem, Kaniža, predmestje v Petuji, Kaniža, srenja jareninske fare v slovenskih gorinah. Slednja srenja se v listinah 16. in 17. stoletja zmiraj nahaja pod imenom Kaniža, dnešnji den pa ji ljud rajši pravi Pesika.

⁴⁾ Glej Diefenbach „Vergl. Wörterbuch der goth. Sprache“ vox Hunds.

NIVS = Tertin ¹⁾ od terta, vitis, Rebe. Iz shu — ku je tudi kovin, kobin. Na kamuu, najdenem pri svetem Donatu na Koroškem, stoji: „Perpetuae securitati Ursulus (Medved) Julianus et COVINAERTA COVINERTI vivi sibi fecerunt“ ²⁾.

Ne le da med imeni starih narodov nahajamo naravoslovske imena, kakor Asinius, Torelli, Rindl, Stiermann, Visunt, Bock, Ross, Hahn, Fuchs ³⁾, tudi pes, simbol črnega boga, je bil posebno časten pri starih Slovencih.

Pa več od psa, simbola črnega boga, v drugem članku. Mislim da več dokazov za slovensčino Norčanov ni treba, kakor so tukaj razložene imena: Cauru, Devsa, Cakurda, Cepin, Kapač, Kondol, Kovi-nert, Kožuna, — ergo ego censeo Noricos fuise Slavos.

Ogled po svetu.

Pogrebi na Rusovskem.

Kakor hitro človek poslednjič izdihne, mu nar bližnejši žlahtniki oči in usta zatisnejo in mu na oči bakren (kufren) dnar položé. Kmali potem umijejo truplo in ga oblečejo. Mertvaške oblačila pa se ločijo po starosti, po stanu in spolu. Revne ljudi pokopujejo sploh v njih navadnih oblačilih, premožniši zavijajo merliče v mertvaško zavijačo, bogatini in imenitniki pa imajo černo oblačilo za mrtve. Dekleta pokopujejo s cvetličnim vencom. Otroke pa zavijajo v rudeče oblačila, jim dajo cvetlice v roke in še mertvaško trugo s cvetlicami potresejo. Vsakemu mrtvem denejo na persi križ. Tudi ogrinjala za mertvaško trugo so različne. Rusi imajo namreč za otroke bledorudeče, za odrasčene ženske temnorudeče, za vdove rujave pogrinjala, černih pa ne rabijo.

Preden mertvega pokopljejo, ga na pare denejo, in sicer tako krasno, kolikor okolinosti dovolé. Premožni krasneje od revnih, pri katerih se že malo krasnega vidi. Pare pogernejo z rudečim suknom, nad glavo mertvega postavijo križ, na persi mu tudi majhen križec položé.

Pod pare denejo poleti posodo polno ledú, da zrak hladi. Tri velike voščene sveče, s črnim platnom ovite, stojé na koncu glave, ena pa pri nogah. Na desni strani stoji duhovnik, da molitve moli, ki se z drugim duhovnom verstí. Na mizi zraven par stoji posoda polna laškega pšena. Na sredi križ iz rozín narejen, okrog veliki kosovi sladkora. To je jed za tiste, ki za pogrebom gredó. Na dan pokopa spremijo duhovni pogreb s križem in gorečimi svečami. Na poti pobožne pesmi pojó. Černe oblačila pri pogrebu imajo le žlahtniki visokega stanú. Pri pogrebu bogatih pojejo tudi za pogrebom dečki, ki nesó lepo kinčano podobo nebeške device. Vsa žlahta gré peš za pogrebom, mertvega pa ali peljejo ali pa nesó. Konji so vselej s črnimi plah-tami pogernjeni. Pokrova lesénega nimajo pri mertvaški trugi, kadar merliča nesó, ampak s črnim suknom jo pregernejo.

V cerkvi spet pojejo in pogostoma besede izgovarjajo „Bog usmili se nas“. Potem moli duhoven za mertvega, da bi mu Bog grehe odpustil. Tudi položé spisano molitev v trugo. Potem poljubijo merliča; z lesénim pokrovom ga zabijejo in zakopljejo. Ob letu bere duhoven mašo za mrtve. Vsi žlahtniki pridejo na pokopališče in hrane sabo prinesó, ktero duhoven dobí, ki mašo bere.

Kratkočasnica.

Kakor bo Bog hotel!

Ko so pred nekimi leti, kakor se je že večkrat zgodilo, babjoverci strašno govorico raztrosili, da se bliža sodni

¹⁾ Glej Ankershofen „Handbuch der Gesch. des Herzogthums Kärnthen“ str. 505.

²⁾ Gruter str. 896. Nr. 2.

³⁾ Glej Pott „Die Personennamen“ str. 659.

dan, je ravno to tudi nekega kmeta dolételo. Prepričan, da bo moral kmali posvetno zapustiti, prosi nekoliko sosedov, ž njim iti k gosposki, da bi tamo vpričo njih svojo zadnjo voljo postavil, kar mu tudi dovolé. Pridši k gosposki pové, kaj ga je k temu nagnalo, in na vprašanje: komu je sklenil svoje posestvo zapustiti, odgovorí: „Svoji dekli, nimam nobenega iz žlahte več, ona pa je revna in pridna“. Gospodje se jamejo krohotati, „kaj pak, vsaj bo morala tudi dekla iti iz tega sveta, čemu ji bo dedšina?“ Kakor znad oblakov treščén, pogleda debelo svoje tovarše. „Lejte, lejte, da tega nismo pomislili!“ Žalostnemu, da ne bo imel komu zapustiti svoje kmetije, se mu vzdigne iz globočine pers žalosten zdihljaj: „Kakor bo Bog hotel“. In s tem pisarnico zapustí.

Prislovice.

Nabral v Istri Jak. Volčič.

Joh stadu (čredi) brez ovčara, joh kući brez gospodarja! Više (več) jedan iz stoga, nego (kakor) trojica na stog (laglje eden več potrosi, kakor trije zaslužijo).

Slamom oganj pokrivati. Uljem oganj gasiti (neprave sredstva rabiti).

Ki nima sreče, neka ne gre na ribu (loviti); (povsod je treba sreče).

Činimo ali ne prečinimo! Preveč ni s krohom dobro! (nichts übertreiben).

Gavran gavranu oči neizkopa — vrag vragu rogi ne izbije.

Nije mora (morja) brez ponora (Abgrund). (Vsako morje ima svoje nevarnosti.)

More (morje) pomore, i razmore. (Auf dem Meere wird man leicht reich, oder geht man zu Grunde.)

Nije meštra (učitelja) do potrebe. (Die Noth ist die beste Lehrmeisterin.)

Neka oči vidu, uši čuju, samo da serce, jezik i ruke miruju.

Bog bi dal, ma nima kemu. (Nismo vredni božjih dobrot.)

Neumé nam ni jezika ni svika (običajev).

Za manj je s pustom lehom dobro leto čekati.

Kakva bačva, takov duh (kakoršen človek takošen govor).

Ne gleda se pas ki je, nego iz kega dvora vanka gré (zavolj gospodarja se njegova stvar spoštuje.)

Veži mé četirinožki (roke in noge skupa), i hiti me med moje (med svojimi je bolje, ko med ptujimi).

Ne dela se plašč samo za jedan daž (zahvali se na dobroti za bodoče dobrote).

Sve se dostoji (mine), slava božja na miru stoji (česka: vseho do času, pan Bůh na veký).

Vuk (volk) nosi, dok mu kožu nosu (tatkrade, dokler ga ne vjamejo).

Dobar ko kruh, ki se ji (prav dobar).

Pitomo (domače) pušča, a divje loví (gotovo na negotovo vaga).

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Siska 15. julija. * Na Horvaškem in v Slavoniji poželi so že večidel; letina je dobra razun malokterih krajev. Ječmena, ktereга tukaj obilo sejejo, so pridelali dokaj, in ker ga dosti po manjših žitnih terjih ponujajo, ponizuje ceno družega žita. Koruza po zadnjem dežji dobro kaže. Tudi horvaška pšenica je letos lepa in težka. Kako bo s slivami (češpljami), se ne vé še, ker iz nekterih krajev se sliši, da jih bo dokaj, iz družih pa, da celó nič. Da bi poskočila cena slivovca, se vendar ni nadjati, ker je cena vinskega cveta (špirita), čeravno sedaj enmalo visja, vendar še zmiraj taka, da tare ceno slivovca. Terta tako lepo stoji, da že veliko let ne tako; če bo vreme še mesca avgusta in septembra takošno, kakoršno je sedaj, Bogme! da bomo pili kapljico od leta 1834, in tudi obilo je bo. Žitna cena tudi pri nas enmalo pada; pšenica je po 4 fl. 45 do